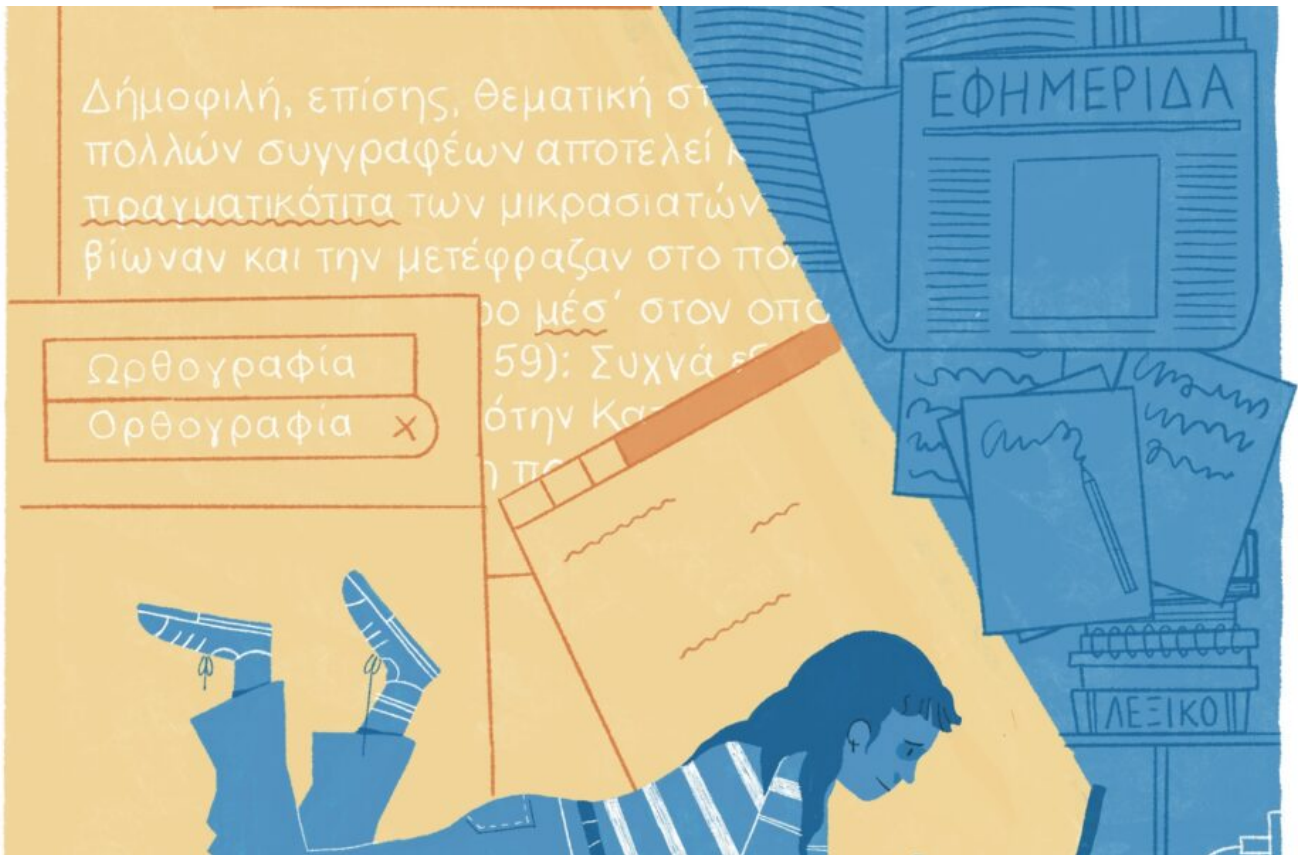
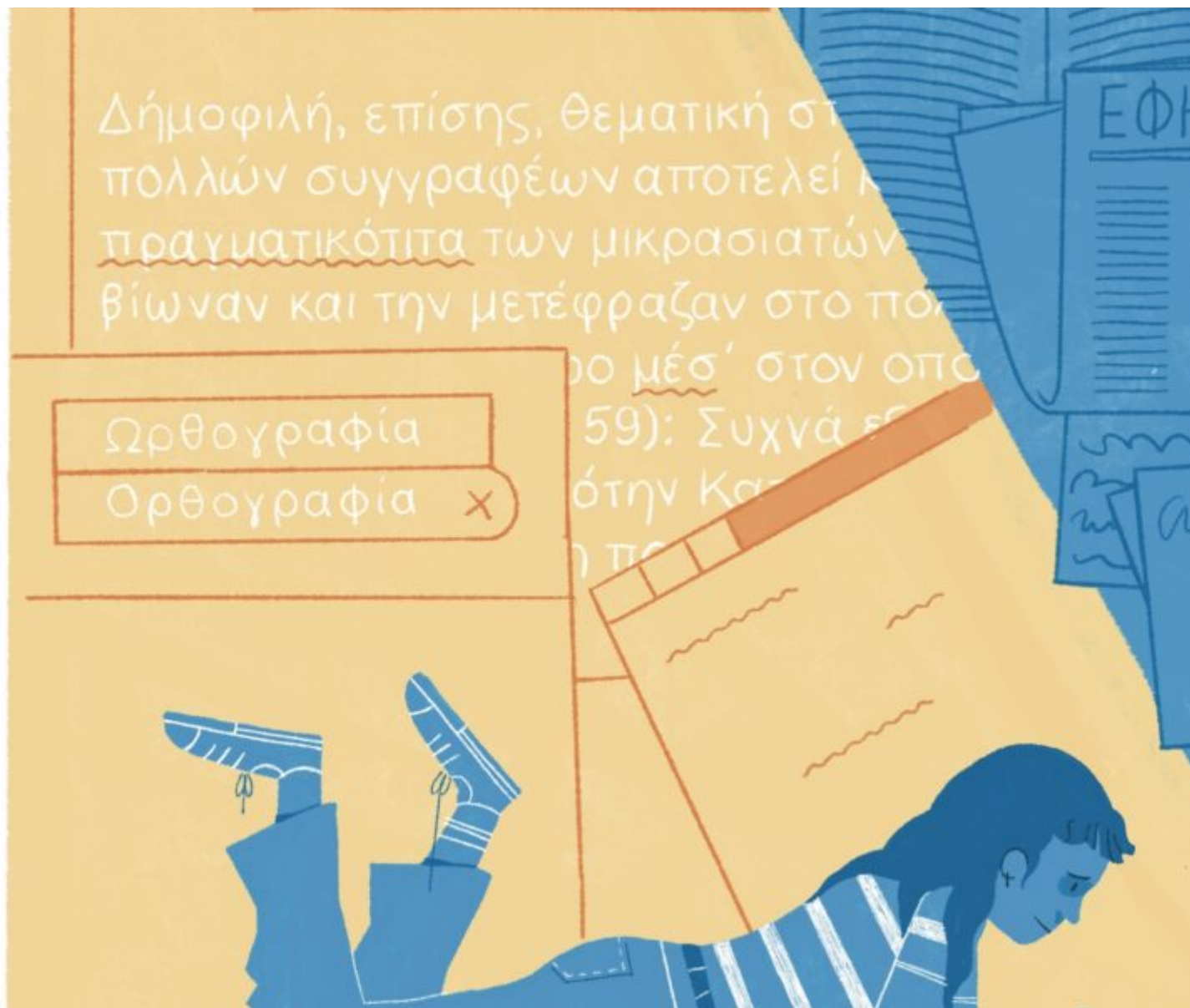

Ζητείται ορθογραφία στο πανεπιστήμιο

/ Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός

Φοιτητές, ακόμη και της Φιλολογίας, δυσκολεύονται να συντάξουν γραπτό χωρίς λάθη – Πού το αποδίδουν οι καθηγητές

Εικονογράφηση: Loukia Kattis

Χαμένοι σε ένα δάσος λέξεων, στίξης και παρερμηνειών όπου βρίθουν ορθογραφικά λάθη βρίσκονται, όχι μόνον μαθητές, αλλά και φοιτητές. Οι μαθητές σκοντάφτουν στη σωστή χρήση των επιθέτων και των επιρρημάτων, στις ρηματικές καταλήξεις, στους χρόνους, στους τόνους, στα σημεία στίξης. Ενας επιβαρυντικός παράγοντας για μαθητές και φοιτητές είναι η υπερχρήση της νέας τεχνολογίας. Δάσκαλοι, καθηγητές και πανεπιστημιακοί μιλούν στην «Κ» για... ακραία περιστατικά, τονίζοντας την ανάγκη διορθωτικών κινήσεων, καθώς η ορθογραφία δεν είναι μόνον η ορθή γραφή των λέξεων αλλά και η κατανόηση του νοήματός τους. Το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής έχει διαγνώσει το θέμα και ετοιμάζει παρεμβάσεις μέσα στο 2023.

Ο Βασίλης Γούναρης, καθηγητής στη Φιλοσοφική Σχολή του ΑΠΘ, υπαγόρευσε στους φοιτητές του ένα κείμενο που περιείχε τη λέξη «εκτιμάται/ε», αλλά χωρίς

να προσδιορίσει το υποκείμενο. Πώς έπρεπε να γράψουν οι φοιτητές τη λέξη; Το υποκείμενο προσδιορίζει και την κατάληξη του ρήματος: «Γενικά εκτιμάται» ή «εσείς εκτιμάτε». Από τη συνέχιση της υπαγόρευσης από τον κ. Γούναρη προέκυψε το υποκείμενο και άρα η ορθογραφία του ρήματος. Αλλά φευ: ένας στους τέσσερις φοιτητές έγραψε τη λέξη λανθασμένα. «Πλέον είναι αδύνατον να βρεις ένα πλήρως ορθογραφημένο γραπτό στα γραπτά των φοιτητών», παρατηρεί στην «Κ» ο κ. Γούναρης.

Κάποιος θα πιθανολογούσε ότι το πρόβλημα είναι έντονο στις σχολές θετικών επιστημών. Ωστόσο, παρατηρείται αυξανόμενο και στις φιλοσοφικές σχολές και τα τμήματα φιλολογίας, οι φοιτητές των οποίων θεωρείται πως γνωρίζουν την ελληνική γλώσσα. Ενδεικτικά, η καθηγήτρια της Φιλοσοφικής Σχολής Κρήτης Αγγέλα Καστρινάκη έχει συντάξει προς τους φοιτητές της κατάλογο με λάθη που πρέπει (οφείλουν) να αποφεύγουν, ενώ στη σχολή υπάρχει κέντρο γραφής που ασχολείται και με αυτό το θέμα. Αντίστοιχα, η Ελένη Καραμαλέγκου της Φιλοσοφικής Αθηνών επισημαίνει με την έναρξη κάθε εξαμήνου τα συνήθη λάθη των φοιτητών. Το πρόβλημα ξεκινάει από την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, όπου έχει αλλάξει η βαρύτητα της διδασκαλίας ορθογραφίας και ο τρόπος ελέγχου της. Οπως παρατηρούν πανεπιστημιακοί, στην εποχή της υπερχρήσης των κινητών τηλεφώνων και των τάμπλετ, το σημαντικό είναι να φθάνει στον άλλον το μήνυμα που θέλουμε να εκπέμψουμε.

«Προσοχή, χωρίς τη γνώση ορθογραφίας μεταδίδεται και εκλαμβάνεται λάθος μήνυμα», λένε δάσκαλοι δημοτικών σχολείων, οι οποίοι μίλησαν στην «Κ», προτείνοντας την ενίσχυση του ειδικού βάρους της διδασκαλίας της ορθογραφίας με νέες μεθόδους και, παράλληλα, την εξοικείωση των παιδιών με τον γραπτό λόγο. Οπως ανέφερε στην «Κ» ο πρόεδρος του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ) Γιάννης Αντωνίου, «εδώ και δύο δεκαετίες στο μάθημα της Γλώσσας υπήρξε στροφή του άξονα προς τη διδασκαλία του κειμένου και η γραμματική ήταν ενταγμένη στην προσέγγιση του κειμένου. Πλέον στα νέα προγράμματα σπουδών που θα εφαρμοστούν από τον επόμενο Σεπτέμβριο, χωρίς να υπάρξει μετακίνηση από την κειμενοκεντρική προσέγγιση στη διδασκαλία της Γλώσσας, φροντίζουμε να τη συνδυάσουμε με τη συστηματική διδασκαλία της γραμματικής και του συντακτικού».

«Η γνώση της ορθογραφίας είναι δεξιότητα που αναπτύσσεται σε φάσεις κατά τη διάρκεια της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Μετράει και η διδασκαλία της στο σχολείο, αλλά επίσης σημαντικό είναι εάν τα παιδιά διαβάζουν βιβλία, εφημερίδες, έχουν παραστάσεις σωστά ορθογραφημένων κειμένων. Και αυτό διότι στις μικρές ηλικίες η μάθηση γίνεται φωτογραφικά», παρατηρεί στην «Κ» ο Λάμπρος

Γιαννούχος, δάσκαλος με εμπειρία 35 ετών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. «Οι προηγούμενες γενιές μαθητών, ακόμη και μέσω της αποστήθισης μάθαιναν ορθογραφία. Το μάθημα ήταν διακριτό και εξεταζόταν μέσω της αντιγραφής κειμένων από τους μαθητές. Τώρα, παρότι στο μάθημα της Γλώσσας δίνονται οι περισσότερες ώρες σε εβδομαδιαία βάση, μας ενδιαφέρει η επεξεργασία της γλώσσας, η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης. Εως τη Δ΄ Δημοτικού υπάρχει ελευθερία στον εκπαιδευτικό πώς θα διδάξει την ορθογραφία», προσθέτει από την πλευρά του ο Αλέξανδρος Κυπαρίσσης, δάσκαλος επίσης με πολυετή εμπειρία στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Εδώ και δύο δεκαετίες στο μάθημα της Γλώσσας υπήρξε στροφή προς τη διδασκαλία του κειμένου, εις βάρος της συστηματικής διδασκαλίας της γραμματικής και του συντακτικού.

«Σήμερα δεν δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να εκφραστούν γραπτώς, τα παιδιά δεν αναπτύσσουν τον γραπτό λόγο που είναι η έκφραση του προφορικού. Αποτέλεσμα είναι να μη δίνεται βάση και στην ορθογραφία. Παράλληλα, τα παιδιά περνούν πολλές ώρες στους υπολογιστές και χρησιμοποιούν αυτόματους διορθωτές των λέξεων. Με τον τρόπο αυτό δεν εστιάζουν στην ορθογραφία των λέξεων, ενώ και η χρήση των greeklish στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης τα μπερδεύουν ακόμη περισσότερο. Το πρόβλημα έχει ενταθεί τα τελευταία χρόνια», λέει η Χαρά Μπούτα, διευθύντρια δημοτικού σχολείου στην Αγία Παρασκευή Αττικής.

«Η κλασική ερώτηση των μαθητών μας σε κάθε εξέταση είναι εάν στην αξιολόγηση του γραπτού μετρούν τα ορθογραφικά λάθη. Και αυτό δείχνει το άγχος των μαθητών που έρχονται στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση», παρατηρεί η φιλόλογος σε γυμνάσιο Λαμπρινή Κουφάκη. «Τα παιδιά δεν προλαβαίνουν να εμβαθύνουν, δεν νοιάζονται να εμβαθύνουν. Τα παιδιά μαθαίνουν και οπτικά. Για την ορθογραφία, σωστό είναι να αναπτυχθεί η δεξιότητα της παρατηρητικότητας σε συνδυασμό με τη γνώση των κανόνων. Όμως, αυτό στο σχολείο γίνεται με ελλιπή τρόπο διότι τα παιδιά δεν μπορούν να εμβαθύνουν στην ύλη», προσθέτει η ίδια.

«Για την καλή ορθογραφία χρειάζεται και η γνώση των αρχαίων, ενώ μπερδεύει και η παραβολή λέξεων της καθαρεύουσας στο λεξιλόγιό μας. Για παράδειγμα, σήμερα οι χρήστες τείνουν να αλλάξουν τα τριτόκλιτα. Ας πούμε η “διαφανής” έχει καταλήξει “διάφανη” και το “διαφανές” σε “διάφανο”», παρατηρεί η κ. Καστρινάκη.

«Η βασική δουλειά γίνεται στην πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Το ζητούμενο είναι πώς η εκπαίδευση επιτρέπει στα παιδιά να αναπτύξουν το αισθητήριο της ορθογραφίας στη σύγχρονη εποχή. Το πανεπιστήμιο δεν μπορεί να υποκαταστήσει τις δύο πρώτες βαθμίδες», δηλώνει στην «Κ» ο καθηγητής της Φιλοσοφικής Αθηνών Βαγγέλης Καραμανωλάκης, σημειώνοντας ότι «προφανώς τα παιδιά επηρεάζονται από τη χρήση του Διαδικτύου, ενώ δημιουργούν και νέες λέξεις. Θα με ενδιέφερε μια παιδεία που θα εστίαζε στο νόημα».

«Εχουμε ενσωματώσει νέες λέξεις από τους υπολογιστές, όπως συνέβη παλαιότερα π.χ. από την τουρκική κουζίνα», λέει ο κ. Γούναρης. Όπως τονίζει ο ίδιος: «Πρέπει να αποφασίσουμε εάν θεωρούμε ότι η ορθογραφία είναι σημαντική για την εγκύκλιο παιδεία. Εχω την εντύπωση ότι το ζήτημα της πλημμελούς αξιολόγησης των μαθητών και της γενικότερης χαλαρότητας που ακολουθεί το σχολείο, έχει αφήσει αποτύπωμα. Είναι υποκριτικό να ζητάμε τη διδασκαλία των αρχαίων στο γυμνάσιο και να κάνουν χοντρά ορθογραφικά λάθη οι μαθητές από το δημοτικό σχολείο. Η ανορθογραφία είναι το πιο εμφανές πρόβλημα, αλλά αυτό συνοδεύεται από κακή σχέση με τη γλώσσα. Και αυτό αφορά και την κατανόηση των κειμένων. Σε λίγο δεν θα μπορούμε να διαβάσουμε ένα κείμενο του '50!».

Όταν το ΑΕΙ έρχεται αντιμέτωπο με τα κενά του γυμνασίου

Πότε πρέπει να χρησιμοποιηθεί το «πολύ» και πότε το «πολλή»; Πώς χρησιμοποιούμε τα σημεία στίξης, πώς χρησιμοποιούμε τα τριτόκλιτα επίθετα, πώς χρησιμοποιείται το επίσημα «αρκετά», πότε το ρήμα βάλλω θέλει ένα και πότε δύο λ; Είναι ορισμένα από τα πιο συνηθισμένα λάθη που παρατηρούνται σε γραπτά φοιτητών, ακόμη και φιλολογικών τμημάτων. Ενδεικτικά, η Αγγέλα Καστρινάκη έχει συντάξει λίστα προς τους φοιτητές της «με μερικά από τα τυπικά λάθη που από δω και πέρα πρέπει να αποφεύγονται», όπως λέει. Μάλιστα, με τα χρόνια ο δεκάλογος, δυστυχώς, εμπλουτίζεται! Μερικές από τις επισημάνσεις της κ. Καστρινάκη προς τους φοιτητές της:

Πολύ ή πολλή

Όταν γράφετε «πολύ», τότε είναι επίρρημα. Για παράδειγμα, «πολύ καλή εντύπωση». Όταν γράφετε «πολλή», τότε είναι επίθετο: «πολλή ζάχαρη / αυτοπεποίθηση / ησυχία».

Οτι ή ό,τι

Να θυμάστε ότι το ό,τι ισοδυναμεί με το οτιδήποτε, ενώ το ότι είναι σύνδεσμος (πως). Δύο παραδείγματα: «μου είπαν ότι με αγαπάς / αγόρασε ό,τι θέλεις».

Προβάλλω ή προβάλω

Προβάλλω, πρόβαλ[λ]α, να προβάλλ[λ]ω: ο τύπος που φαίνεται να μας δυσκολεύει είναι κυρίως ο τρίτος, γιατί δεν είναι εύκολο πολλές φορές να ξεχωρίσουμε αν πρόκειται για υποτακτική ενεστώτα ή αορίστου. Για να καταλάβετε τον σωστό χρόνο και να χρησιμοποιήσετε σωστή ορθογραφία, προτείνω να βάζετε στη θέση του ρήματος ένα άλλο ρήμα. Για παράδειγμα: επιθυμώ να προβάλλω τον εαυτό μου = επιθυμώ να τον αναδεικνύω διαρκώς. Επιθυμώ να προβάλω τον εαυτό μου = επιθυμώ να τον αναδείξω.

Γραφόταν ή γράφονταν

Πότε χρησιμοποιείται σε ένα ρήμα η κατάληξη -όταν και πότε -όνταν; Για να το βρίσκετε πιο εύκολα θυμηθείτε τα εξής: «ο ποταμός χυνόταν (ενικός) / τα νερά χύνονταν (πληθυντικός)».

Μεσ' ή μες

Μεσ' ή μες: το επίρρημα μέσα γράφεται χωρίς απόστροφο με τελικό -ς όταν ακολουθείται από λέξη που αρχίζει από σύμφωνο. Για παράδειγμα λέμε «μες στα μάτια». Όταν όμως ακολουθείται από λέξη που αρχίζει από φωνήεν, τότε το μέσ' γράφεται με απόστροφο.

Η παγίδα των συννέφων

Προσέξτε τον τονισμό στη γενική πτώση. Για παράδειγμα, το σωστό είναι «συννέφων» ή «σύννεφων»; Στην πρώτη περίπτωση ακολουθούμε την κλίση της αρχαίας ελληνικής γραμματικής, πιο λόγιο, ενώ ο τονισμός στην προπαραλήγουσα είναι πιο λαϊκό (της δημοτικής γλώσσας). Άλλο παράδειγμα: η πεταλούδα των πεταλουδών: ακολουθούμε τους κανόνες τονισμού της 1ης κλίσης, όπου ο τόνος κατεβαίνει στη λήγουσα. Τρίτο παράδειγμα η φράση, «του δεύτερου παγκόσμιου πολέμου»: το επίθετο δεν κατεβάζει τον τόνο, ενώ το ουσιαστικό τον κατεβάζει.

Η πτώση του ευγενούς

Προσέξτε τα τριγενή και δικατάληκτα οξύτονα σε -ής, -ές. Τα επίθετα αυτά έχουν τους ίδιους τύπους για το αρσενικό και το θηλυκό. Για παράδειγμα, «ο ευγενής*, του ευγενούς, τον ευγενή». Και «η ευγενής [όχι η ευγενή], της ευγενούς [όχι της ευγενή], την ευγενή».

* Το ευγενής αλλά και το συγγενής, όταν χρησιμοποιούνται ως ουσιαστικά στο αρσενικό γένος, σχηματίζουν τη γενική: του συγγενή, του ευγενή.

Παράδοση στα λάθη

Από την πλευρά της, η καθηγήτρια της Φιλοσοφικής Σχολής Αθηνών Ελένη Καραμαλέγκου έχει καθιερώσει στην αρχή κάθε εξαμήνου να αναφέρει στους φοιτητές της τα λάθη που κάνουν συνήθως οι παλαιότεροι. Μιλώντας στην «Κ» για

το θέμα, επισημαίνει τα πιο συχνά λάθη των φοιτητών:

- Κάνουν λανθασμένη γραφή ρηματικού τύπου στον πληθυντικό ([εσείς] παρουσιάζεται αντί [εσείς] παρουσιάζετε).
- Εκείνα τα γένη και οι καταλήξεις τους μεγάλος πονοκέφαλος: «ο ψήφος» αντί για το σωστό «η ψήφος». Από την άλλη, «το ύπαιθρο» και «η ύπαιθρος» γιατί να έχουν διαφορετική σημασία και να μας ταλαιπωρούν;
- Όσο για το λανθασμένο «άμεσα» αντί για το «αμέσως», έχει πια καθιερωθεί και δεν τολμούμε να το θεωρήσουμε λάθος.

Οι δύο καθηγήτριες συμφωνούν με έμφαση στη λανθασμένη χρήση σημείων στίξης ή και την παντελή έλλειψη σημείων στίξης που παρατηρούν στα γραπτά των φοιτητών τους. Η κ. Καστρινάκη θυμίζει στους φοιτητές της τα χρόνια του δημοτικού και του γυμνασίου: «Μην παραλείπετε τη στίξη! Χωρίζουμε τις κύριες προτάσεις με κόμμα, αν δεν συνδέονται με το και ή το ή. Χωρίζουμε τις κύριες προτάσεις από τις δευτερεύουσες (εκτός εάν είναι ειδικές). Χωρίζουμε συνήθως την πρόταση από τη μετοχή σε -οντας: έκανε ποδήλατο, θαυμάζοντας τη φύση. Χωρίζουμε την προσφώνηση από το υπόλοιπο κείμενο: σου εξήγησα, μαμά, πως δεν πεινάω».

Πώς περιγράφει η κ. Καραμαλέγκου τη συμπεριφορά πολλών φοιτητών απέναντι στα σημεία στίξης; «Τελεία και κόμμα και άνω τελεία, τι μπέρδεμα και πόσο περιττά έως άχρηστα, τα καταργούμε και ησυχάζουμε!».

Πηγή: kathimerini.gr